

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Cautela Confessarii Pro Foro Sacramentali Occasione
Decretorum S. M. Alex. VII. Innoc. XI. Et Alexandri VIII. ...**

Matthaeucci, Augustín

Francofurti Ad Moenum, 1711

Cap. XXIX. Adulterium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40684

brietas verò moderatur usum potus, ut ex immoderato potu non impediatur usus rationis per ebrietatem: abstinencia itaque impedit delectationem in cibo, & potu: sobrietas autem nocumentum in usu rationis; quod nocumentum repugnat charitati: & ideò sobrietas sub mortali obligat ad tale impedimentum non ponendum.

Denique non debet Confessarius omittere lecturam decreti Innoc. XI. editi die 28. Augusti 1679. contra errores Michaelis de Molinos, in quibus turpissimus Author laxavit habenas; & præsertim legat propositionem 41. 47. & 48. & omnino Molinismum à prænitentibus removeat.

CAPUT XXIX.

Prop. L. ab Innoc. XI. &c.

Adulterium.

1. PROP. 50. Copula cum conjugata, consentiente marito, non est adulterium, adeoque sufficit in confessione dicere se esse fornicatum.

Capite superiori vidimus adulterium numerari inter luxuria species, quod à DD. describitur: est copula illicita consummata cum aliquo, vel aliqua, conjunctis in matrimonio: de quo hic specialiter discutiendum est, & contra Auctores propositionis, & instruendus Confessarius super ipsius malitia.

2. QUÆSTIO. quoruplex malitia, & deformitas specie distincta sit in crimine adulterii?

Resp. Duplex: prima luxuria contra

castitatem: secunda injustitiæ contra fidem conjugalem.

Animadvertas ex c. omne itaque 27. q. 2. tria esse matrimonii bona; bonum prolis, fidei, & Sacramenti; per bonum prolis intelligitur ejus esse, & educatio moralis: per illud Sacramenti venit matrimonii indissolubilitas, & perpetuitas; per fidem verò matrimonii ex Augustino de bono conjug. cap. 4. duo importantur: unum, quòd conjux teneatur reddere conjugati debitum: & alterum, quòd neuter possit alteri, quàm suo conjugi, carnaliter commisceri: ad quod ex justitia tenentur; nam talis obligatio descendit ex contractu: omnis autem contractus obligat ex justitia ad observantiam; & ideò, qui fidem matrimonii frangit, contra justitiam peccat, prout DD. communititer.

3. Sed quid, si vir consentiat, ut femina alteri viro carnaliter commisceatur? videtur enim non esse adulterium, nec contra justitiam malitiam continere, cum juxta regul. 27. jur. in 6. scienti, & consentienti non fiat injuria, neque dolus; ergo, dum consentit, non est invitus, ergo jus ipsius non læditur, consequenter, nec contra justitiam delinquitur.

Resp. Falsum est, talem mulierem non esse adulteram: lege decret. Innoc. & audi Paulum ad Rom. 7. igitur, vivente viro, vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro; si autem mortuus fuerit vir ejus, liberata est à lege viri, ut non sit adultera, si fuerit cum alio viro: propositio Apostoli est universalis asserens omnem faminam conjugatam, que vivente viro, fuerit cum alio viro, esse adul-

(YY) 3

teram;

scram; ergo contradicit Apostolo, qui ponit hanc propositionem particularem negativam: *aliqua femina conjugata, qua, vivente viro, fuerit cum alio viro, non est adultera*; sed de illa, quæ, viro consentiente, esset cum alio viro, verificaretur, quod, vivente viro, esset cum alio viro, ergo foret adultera.

4. Addo, maritus non potest cedere juri, quod habet, ne uxor alteri carnaliter commisceatur; nam lex conjugalis obligans, quod uxor unice viro suo adhaereat, & vir uxori, ac sint duo in carne una ad *Eph. 5.* nec divisi per commixtionem cum aliis, non dependet à voluntate mariti, ergo, quamvis ipse consentiat, uxor peccat contra legem matrimonii, & marito, ut subest statui matrimoniali injuriam facit; ob quem habet jus in conjugem, & debetur ei fides conjugii, nec juri cedere potest. Patet à simili de Petro, Clerico, qui non potest renunciare juri immunitatis Ecclesiasticæ, & propterea Judex Laicus excommunicatur, si Clericum ad suum tribunal, etiam ipso consentiente, trahat; nam semper ipsi, si non, ut Petro, tamen, ut subest statui clericali, injuriam irrogat: propter quem ei honor à laico est exhibendus, ut post Cardenas notavit Quilici *Confess. manud. qu. miscellan. num. 24.*

Nec obstat regula juris adducta, quia, ut optime Cajetanus in *D. Thom. 2. 2. ad qu. 154. nu. 6. ad 1.* Igitur dubium, notat, intelligenda est in iis, quorum homo est dominus secundum libitum suæ voluntatis, ut sunt bona fortunæ, & non in his, quæ, etsi nostra sint, non tamen possumus de illis ordinare, ut nobis pla-

cet; ut patet in naturalibus; nam licet manus tua sit tua, non tamen propterea potest de consensu tuo sine tua injuria à te tolli. Est in marito jus utendi sua uxore, juxta leges matrimonii, sed non est dominus tradendi alteri usum corporis illius. De quo Mayol. *Sum. p. 2. q. 1. art. 4. sex. & non præcep.*

Dices D. Augustinus *lib. 1. de sermone Domini in monte cap. 16.* de hujusmodi re dubitavit occasione historice, quam ibi narrat de muliere quadam Antiochena, quæ se, consentiente marito, alteri prostituit, ut eum à morte liberaret.

5. Resp. Negando D. Augustinum de veritate dogmatis dubitasse. Nam, ibi ait; *sed tamen, utrum quod ait Apostolus: Mulier non habet potestatem sui corporis, sed vir: Similiter, & vir non habet potestatem sui corporis, sed mulier: Possit in tantum valere, ut permittente uxore, qua maritalis corporis potestatem habet, possit vir cum altera, qua nec aliena uxor sit, nec à viro disjuncta concumbere: sed non ita est existimandum, ne hoc etiam femina, viro permittente, facere posse videatur, quod omnium sensus excludit.*

6. Sanctus Doctor solum dubitavit de veritate historice, prout aperte testatur, cum ait: *nihil hinc in aliquam partem disputa, (an historia sit vera, nec ne) liceat cuique, estimare, quod velit: non enim de divinis auctoritatibus de prompta historia est.* Et secundum rectam rationem, & divinam legem similem concubitum non licere sequentibus tradit, subinfernens: *sed tamen, narrato factis, non ita respuit hoc sensus humanus, quod in illa muliere, viro jubente, commissum*

missum est, quemadmodum antea, cum sine ullo exemplo res ipsa poneretur, horruimus; sed in hoc Evangelii capitulo nihil fortius considerandum est, quam tantum malum esse fornicationis, ut cum tanto vinculo sibi conjugia constringantur, hæc una causa solutionis excepta sit.

7. Nec tamen ipsa fornicatio ita conjugia dirimit, ut mulier innocens, vivo marito, licet adultero, alteri nubere possit, aut copulari: *Siquidem mulier alligata est, quamdiu vir ejus vivit, hoc est, marito in corpore constituto. Si autem mortuus fuerit, hoc est de corpore exierit, soluta est à lege viri, juxta text. Apostoli ubi supr. Circa quem Augustinus lib. 2. de adulterio conjugis cap. 4. ait. Hæc verba Apostoli toties repetita, toties inculcata, vera sunt, viva sunt, sana sunt, plana sunt. Nullius viri posterioris mulier uxor esse incipit, nisi prioris esse desierit. Esse autem desinet uxor prioris, si moriatur vir ejus.*

8. Atque ita cum adulterium sit alieni thori violatio, nec possit conjux operari, ut suus thorus non sit comparatione cujuslibet tertii alienus, est certum, non posse conjugem ullo suo consensu operari, quod accessus cujusvis tertii ad suam conjugem non sit violatio alieni thori; atque adeo adulterium.

Unde consensus non modo uxorem, ejusque amicum à crimine adulterii non liberat; sed ipsum maritum criminis complice, & reum lenocinii constituit, secundum illud Apostoli ad Romanos 1. *Qui talia agunt, digni sunt morte: & non solum, qui ea faciunt, sed*

etiam, qui consentiunt facientibus: ut bene Natalis Alex. Theol. dogmat. tom. 2. lib. 4. cap. 8. art. 2. regul. 1.

9. Quæritur, uxor cum alio viro commiscetur, à qua pro mercede accipit quinque aureos: petitur, an possit eos in conscientia retinere?

Resp. Dubium apud neminem excitatum, & resolutum vidi. Circa quod negativè respondeo juxta dicta cap. 9. n. 14. Nam uxor non est domina usus sui corporis, quia ex allegatis verbis Apostoli vir habet potestatem corporis propriæ uxoris; atque adeo hæc non potest illum usum vendere, & dum conatur vendere, injustè vendit, quia vendit rem non suam; consequenter pretium non potest justè recipere, nec post receptionem retinere: quemadmodum vendens equum non suum, vel ad vecturam concedens pretium non potest retinere, ut potè pretium rei non suæ, & quæ semper pro domino clamat.

10. Nec debet pretium dare marito, quia maritus est dominus usus corporis mulieris, ut eo utatur secundum leges legitimi Matrimonii, non verò, ut possit ipsum alteri concedere; & comparari potest usuatio, quæ tenet, & habet usum rei pro se, & non potest illum dare alteri: per Dianam coord. to. 7. tr. 3. resol. 13. nu. 1.

11. Restituendum est itaque ab Adultera pretium receptum; sed non viro, cum quo peccavit, in pœnam delicti, & quia turpiter, & contra justitiam dedit, volens emere, quod non poterat; Ideo consilio Confessoris est erogandum pauperibus. Imputet autem sibi hæc femina, quod omnia perdiderit, ut loquitur

tur

tur Mendo apud Dianam *Coord. tom. 8. tr. 7. resol. 8. nu. 3.* de famina, que copiam sui corporis fecit Religioso non potenti quidquam turpiter infumere.

12. Dicitur restituendum est ab Adultera, quia ubi agitur de pretio dato meretrici à potente alienare, licet sit illicitum dare, vel recipere illud ante fornicationem commissam, quia tam datio, quam acceptio includit consensum in fornicationem, tamen post peccatum commissum dare, & accipere illud esse potest absque peccato; si nimirum detur, & accipiatur, non ex complacencia peccati, sed ratione obsequii, vel laboris alteri præstiti. Verùm Toletus *lib. 5. cap. 21. nu. 7.* allegat. à Diana *cit. resol. 59. nu. 4.* tradit, quòd datio, & acceptio pro actu fornicatio est mala, quia pro re turpi, & ob peccatum, sed non contra iustitiam; & ideo meretrix non tenetur restituere. Lege ibi Dianam, & quæ dixi *cap. 23. §. 1. nu. 58.*

13. Queritur, an uxoratus habens copulam carnalem cum conjugata unum, aut duplex adulterium committat?

Resp. Duo: utrumque in Confessione explicandum, quia duobus injuriam facit; & propria uxori, & marito conjugata, cum qua peccavit.

Hinc Confessarius audiens Confessionem mulieris se accusantis de copula carnali cum viro, ab ipsa petat. I. An sit conjugata, & vir uxoratus: quia tunc est duplex adulterium. II. An ipsa sit nupta, & vir cum castitatis voto; nam tunc copula continet, etiam malitiam Sacrilegii. III. An fuerit virgo; quia tunc in casu habetur etiam malitia stupri.

14. Queritur, Berta interrogat Con-

fessarium, an sit validum matrimonium, quod contraxit cum Cajo, cum quo, vivente primo marito, adulterium commisit: quid Confessarius diciturus erit?

Resp. Videat. I. An post adulterium ipsa per se, vel consilio, aut mandato proprium maritum, vel Caji uxorem occiderit, ea intentione, ut cum Cajo contraheret; vel, si non ipsa suum virum: propriam uxorem ipse Cajo interfecerit. II. An ante, vel post adulterium promiserit, vel promissionem acceptaverit, se mortuo proprio viro, Cajo ducere. III. An scienter adulteraverit, & ante mortem sui viri contraxerit cum Cajo, non ignorante adulterium committere. Dum competat alterum ex præfatis concurrere, matrimonium nullum esse significet; quia etiam committentis adulterium, & interficientis conjugem animo contrahendi cum adultero dirimit matrimonium, *cap. super hoc de eo, qui duxerit Sc. & cap. si quis vivente 31. qu. 1.* quemadmodum ipsum dirimit adulterium, præmissa mutua promissione, de contrahendo cum adultero, ita quod adulterium procedat in vim illius *cap. significasti, & cap. si quis, cit. tit.* maxime, si promissio ante facta non fuerit ante adulterium *retractata*; quia tunc adulterium promissioni conjungitur, ut notat Contenson. *Theol. de impediment. matrim. lib. 1. par. 4. dissert. 4. cap. 2.*

15. Nullum quoque erit matrimonium: si adulteri, vivente adhuc legitima uxore, vel viro respectivè, matrimonium contrahant: exemplum: Titius, uxore sua vivente, adulteratus est cum Berta.

Berta, & cum ea matrimonium contraxit (quod utique non potest esse nisi invalidum) contingit postea, ut vera Titii uxor decedat: quaeritur, an possit Titius verum matrimonium inire cum ipsa Berta: negatur posse; prout statuitur, *cap. cum haberet, & cap. si quis sit. alleg.* Verum, ad hoc impedimentum requiritur, ut uterque sciat se adulterium committere; unde, si in casu proposito Berta ignorasset Titium esse uxoratum, posset, mortua ejus uxore, ipsum compellere ad contrahendum secum validum matrimonium, ut expressè textus in *cap. de eo cit. titul.*

16. Sed quid, si allegaret, adulterium commisi ante mortem mei viri, quem non ego, nec meo consilio, aut mandato, sed me ignorante, ipse Cajus ad finem matrimonii occidit?

Resp. Et tunc quoque, postea invalidè contraxit cum Cajo: quia ad impedimentum occisionis cum adulterio, sufficit, si una pars, altera etiam non consentiente, vel ignorante, occiderit ad finem matrimonii, *cap. significasti, & DD. communiter*: afferentes discrimen inter crimen occisionis, cum adulterio, & crimen solius homicidii (quod est etiam impedimentum dirimens matrimonium, cum occiso est ad finem matrimonii cum conjugè occisi) quòd in primo adest occisio cum adulterio: in secundo sola occisio; in primo sufficit, quòd alter conspiceret, vel alterius conjugem occidat: in secundo neesse est, ut ambo ad occidendum conspirent, & secuta occisionis sint consensu, *cap. laudabilem de conversis infidelium.*

Matibanc. Cantela Confess.

17. Sed quid, agendum Confessario, cognita invaliditate matrimonii?

Resp. Possent huc reduci dicta supra *capit. 7. num. 5.* Injungat mulieri, ut & virum moneat de nullitate matrimonii: quòd separentur à Thoro, & cohabitatione, quia quoad vinculum ligati non sunt, propter impedimentum dirimens; quòd, si separari absque gravi scandalo non possint, dispensationem petant à Sac. Pœnitentiaria, & interim ab omni copula abstineant, quia quælibet foret fornicaria; nec absolvi debet nisi post dispensationem obtentam.

18. Quaeritur, adulter suscepit de Berta Uxore Titii filium spurium, petitur, an teneatur restituere expensas à Titio factas in educatione prolis, de qua ad minus probabile est, quòd sit adulteri filia?

Resp. Affirmativè, quia fuit causa injusta illarum expensarum. Poncius *disput. 32. quest. 7. num. 43.* Quilici ubi supra *quest. 7. art. 2. num. 20.* Joan. De la Cruz *direct. conc. 7. precept. quest. 7. art. 6. dub. 7.*

Et procedit, etiamsi fuerit ab adultera invitatus, quia tunc etiam injuriam marito infert, causa injusta damni reputatur, & pater prolis præsumitur: cui propterea ad minus juxta majorem, vel minorem certitudinem incumbit, de alimentis providere. Per quæ veniunt apud Tambur. in *decalog. lib. 5. cap. 3. §. 1. num. 2.* victus, vestitus, domus, lectus, medicina, impensæ funeris, &c. quæ debentur, non solum secundum naturam, verum etiam secundum statum, & conditionem, adeo ut filio nobili debeantur alia, quàm plebejo.

(Lzz)

19. Sed

19. Sed quid, si proles Hospitalis exponatur?

Resp. Debet adulter, potens ipsam alere, restituere expensas educationis: tum, ex quo parentes teneantur filios alere: tum quia defraudantur pauperes, pro quibus similia hospitalia sunt instituta. Quilici, & De la Cruz cis.

20. Sed quid, si adultera à duobus cognoscatur, ita ut, quamvis esset certum filium adulterinum, unius ex duobus esse filium, dubium tamen esset, quis eorum determinata esset pater proli?

Resp. Uterque ex æquo debet concurrere ad sustentationem filii, & ad restitutionem faciendam marito; ratio est, quia cognoscitur certo, quod filius non sit legitimus: & quia aliquis debet, & neuter potius, quam alter, ideo uterque partialiter tenetur. Quilici, & Poneius.

21. Quæritur, quid agendum Confessario cum muliere, qua prolem suscepit ex Adulterio, propter quod legitimi filii damnum reportant; nam, cum & ipsa filius verus credatur, ceteri vel hereditate privantur, vel in bonorum divisione tantum non recipiunt, quantum habuissent, si ipsa inter filios non computaretur?

Resp. Debet videre, & mulierem interrogare, an ex revelatione fructus expectetur: profutura sit: & verisimile sit filium esse crediturum; qui propterea integram hereditatem aliis, & legitimis hæredibus relinquet, vel religionem intrabit, vel modo æquivalenti ad damnum non inferendum operabitur: in casu, quo affirmet, obliganda est ad frau-

dem ipsi detegendam. Verum, quia non est ita facile præsumendum, filium crediturum, immò potius verisimiliter timendum, ex revelatione scandala, & homicidia oriri posse, nec sine periculo infamiae, & vitæ, crimen posse manifestari; ideo videat, an mulier sit dives, & habeat, unde satisfacere ex propriis bonis possit eis, ad quos bona mariti pervenissent: & si potens inveniat, eam obliget ad resarcienda omnia damna ex adulterio provenientia, relinquendo legitimis bona propria, ne damnum in hereditate patiantur; si vero pauper, vel impotens sit, & periculum infamiae, ac vitæ ex revelatione immineat, injungat, ut de peccato doleat, cum proposito satisfaciendi eum primum poterit, ac moneat, ut filio ingressum Religionis suadeat: at non eujuscumque, sed *Minor. de Obser. vel Capuccinorum*: quia Alia, etiam Mendicantes succedunt in bonis, ex *Tit. sess. 23. de Regul. cap. 3.* propterea per ingressum in alias, non ellet latis prolium damno.

Dum similes casus occurrunt, est magna prudentia, & non minori cautela procedendum. Considerandum damnum, quod oritur ex jactura bonorum fortunæ, minus esse, quam damnum in bonis vitæ ex morte proveniens; nam, sicut bona fortunæ sunt inferioris ordinis ad bonum vitæ, in ejus conservationem illa ordinantur, sic discurrendum de damnis correspondentibus. Hinc, si ex revelatione immineat periculum vitæ, & jactura rerum dumtaxat, si taceat: minus malum eligi debet, juxta regulam communem, malis physicis aptabilem.

de duobus malis minus est eligendum, cum utrumque vitari non possit.

22. Sed quaeritur, an Adulter teneatur concurrere cum Adultera ad satisfaciendum?

Resp. Affirmativè; dum sibi probabile est, & motivum habet credendi prolem esse suam, quia fuit causa injusta damni; unde si adultera, utpotè impotens, non restituit, adulter tenetur; dum verò ipsa satisfacit, debet ipse ei partem satisfactionis restituere, juxta regulam alibi ponderatam, quòd dum plures idem damnum inferunt, uno in integrum restituente, tenentur alii suas partes pro rata illi reddere; videndus Quilici, & Poncius ubi supra. Matrius Theol. moral. disp. 9. qu. 4. art. 1. nu. 54. & Fagnan. in 5. decretal. ad cap. officii de pecuniis. & remiss.

23. Quaeritur, an pro injuria, & dedecore, in maritum redundante ex Adulterio conjugis, debeat ab Adulteris aliquid restitui?

Resp. Si Adulterium sit notorium, debent veniam ab ipso petere, & honorem coram aliis exhibere in compensationem contemptus; si verò sit occultum, tenentur majora obsequii signa ostendere (sed non, ut possit in cognitionem criminis devenire) satisfactionem injuriae. Illung. tract. 4. disput. 3. quæst. 1. art. 2. §. 4. num. 95.

24. Sed quaeritur, an Adulter ob solam, & nudam injuriam marito exhibitam, teneatur ad restitutionem pecuniarum?

Resp. Negativè, (de damnis aliis emergentibus diximus supra) Adulterium, ut dixit Matrius cit. non idèò dicitur contra justitiam, ut obliget adulterum ad ali-

quam compensationem pecuniariam, sed contra justitiam asseritur, ratione in urix irrogata, quatenus violatur jus, quod maritus solus habet in usum corporis Uxoris; & hinc cum pecunia, & injuria irrogata sint in diverso genere bonorum, per pecuniam non satisfit.

25. Quaeritur, an Uxor peccet negando debitum marito, sibi noto Adultero?

Resp. Negativè; nam adulterium est sufficiens causa separationis, quoad Thorum, & habitationem cap. ex literis de divor. (sed non debet separatio, quoad habitationem fieri sine judicio Ecclesiae cap. porro ibid.) ergo etiam ad negandum debitum; nam cum Adulter, admisso adulterio, privetur jure petendi debitum, jus exigendi non habet: & quemadmodum ipse adulterando fidem Uxori fregit, sic videtur Uxorem non teneri ad debiti solutionem: nam frustra quis fidem exigit servari ab eo, cui fidem à se datam non servat; Poncius disp. 49. quæst. 6. nu. 46. Du-hamel. to. 2. dissert. 3. cap. 5. num. 10. Layman. lib. 5. tract. 10. cap. 7. num. 17.

Verùm id intelligitur, si Uxor sit innocens; quia, si ipsa quoque esset adulterio consentiens, vel Adulterium commisisset, reddere teneretur: quoniam paria delicta mutua compensatione tolluntur, cap. tua fraternitas de Adulteriis. Item, dum ipsa innocens condonat marito injuriam, deberet reddere; nam, tunc censetur renunciare juri, quod habet negandi debitum: sive condonatio fiat tacitè, quod contingit, dum Uxor, cognito viri Adulterio, ei debitum reddit, vel id ab ipso petit: sive expressè, ut, si verbis injuriam, & Adulterium

rium expresse condonet, ut post Layman lib. 5. tract. 6. part. 3. cap. 6. num. 14. dixit Engel. colleg. jur. Canon. lib. 4. tit. 19. num. 18.

26. Sed quaritur, an Uxor teneatur in conscientia, cognito adulterio mariti, debitum petenti negare?

Resp. Negative, arg. ex doctrina Augustini relati in cap. Idololatria 28. quast. 1. ubi: Dominus autem permisit causa fornicationis, Uxorem dimitti, sed quia permisit, non iussit. Vide dicta num. 17.

Tutius itaque, & melius erit, ut Uxor viro debitum reddat, ad evitandum majus malum, & nova Adulterii crimina, quia quanto frequentius ad Uxorem accesserit, tanto minus alias quareret.

27. Quaritur, an adulter peccet debitum exigendo ab Uxore innocente, & criminis inscia?

Resp. Pro negativa videntur esse, quotquot tradunt privationem juris petendi ab Adultero non incurri, nisi, dum Uxor Adulterium cognoscit, quia cum illius privatio pœna quadam sit, incurri non debet, nisi ab Uxore (quæ in hoc obtinuit, quasi locum Judicis) imponatur. Gobat. experien. Theol. tract. 10. casus num. 600. Nicol. Flosculi ver. debit. conjug. num. 4. Tambur. in decalog. lib. 7. cap. 3. §. 3. num. 5. Cabalut. lib. 3. cap. 28. num. 3.

Pro Affirmativa verò est Navarrus in summa à Tambur. ibid. allegatus, ubi dixit, Adulterum amittere per leges jus exigendi debitum conjugale ab Uxore; & cum ipso debent esse, qui dixerunt absolute ex Adulterio amitti jus debitum exigendi. Ex quibus videtur concludi, Adulterum, commisso adulterio, peccare,

si sua conjugii conjugatur, quia sine jure conjugitur.

Prioris sententiæ probabilitas auctoritati DD. innititur. Verùm secundam etiam rationi magis conformem judicorùm privatio juris effectus reputatur, non cognitionis, vel voluntatis Uxoris hæc, sed fractionis fidei conjugalis, ergo, posita ab Adultero ipsa fidei fractione, illic privatio oritur, & exigere non potest, ut sibi Uxor fidem seruet, non negando debitum.

Itaque Adulter, assentientibus etiam Gobat, & Felice ex amen. tit. 1. nu. 429. solum potest ab Uxore innocente petere debitum rogando, non tamen cogere, & exigere, tamquam ex iustitia sibi debitum, vel intentione ipsam obligandi ex iustitia ad copulam Matrimoniale, eaque, ipsa invita, uti, sicut antea poterat; ad differentiam de casti assinitatis, & voti, quibus stantibus, nullo modo reus, vel voto ligatus, potest petere debitum sine dispensatione: obtinenda juxta dicenda lib. 2. cap. ult.

CAPUT XXX.

Prop. LI. ab Innoc. XI. &c.

Famuli inserviente. Luxuria.

I. PROR. 51. Famulus, qui, submissa humeris, scienter adjuvat hominum ascendere per fenestras ad stuprandam virginem, & mulieres eidem subservit deferendo scalam & aperiendo januam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si id faciat metu notabilis detrimenti: puta, ne à Domino male